

Nro. 31.

A' FELS. R. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉRŐL

Költ Bétszen, Pénteken Octobernak 14 = ik napján
1802 ik esztendőben

Magyar Ország.

*P*osonból Október 12 = dik napján. E' folyó hó-
nap 8 = ikén az 52 = ik, 9 = ikén a' 53 = dik, és teg-
nap az 54 = ik üléseket tartottak az itt lévő Or-
szág Karjai és Rendjai. — Az idei szüretelés ezen
a' héten kezdődött itten el, a' melly a' bornak
mind bővlegére, mind jóságára nézve sok el múlt
esztendőket felül halad.

Sopronból October 8 = ik napján. Ezen folyó
hónap 5 = dikén tartatott nagy méltóságú Gróf
Batthyányi Miklos Urnak, nagy méltóságú Sar-
vári Szechenyi Francisca Gróf Kis Asszonnyal lett
öszve párosításának menyegzője. Az erre meg-
hívott fő rendü izemélyek, dél előtt 11 órakor
M h

az ide való Gr. *Szechenyi* házndí őszve gyűlvén 12 kotskon, az ide egy fertály oráni földi fekvő Kholenhof nevezetű helységbe mentenek a' hol tudniillik a' két jegyes mákákra papi áldás mondatott. — Délben nagy vendéglég, a' ide való Kallinó falajában pedig este fényes bá volt. — A' következett napon Kis-Czenkeni falusi mulatság volt. Hőlnap Köfzögre utazik a' új házaspár, a' hol Gr. *Batthyanyi Miklos* Nagysága, mint az oda való Kerületbéli törvényes Tabla Affellora maga hivatalyába bé fog iktattatni.

Körmöndről Vass Vármegyében October 12-ik napján. Ide való, *Demetrovics György* nevezetű betsületes kereskedőt, a' ki ezen folyó hólnap kezdésben, úgymint October 3-ik napján, haramad magával Karlsruhti, avagy Károlyvári útjából Zagráb felé vissza utazni kívánt, Jászka és Zagráb közti a' haramjék meg támadták, egyik úti társának a' fején sebet ejtettek, tölle pedig magától 8400 forintot erőszakosfenelvttek. Megrettent ugyan, a' mint akárki is képzelheti, a' nevezett betsületes kereskedő, de még is mingyárt fe. talarta magát, 's minden haladék nélkül a' Zagrábi Fa Commandóhoz és Kormányfőkhöz ment, és a' rajta történt szereztséltenségről jelentétt tett. Ezek leg ottan olly hasznos rendeléseket tettek, hogy 48 óra el forgása alatt, nemcsak a' tölle el ragadott pénz egészen ki került, hanem e' mellett, azon haramjék közzül is öten el fogattattak, vezérjeken pedig halálos seb eset. Ha máutt is illy hathatos rendelések volnanak az Országban, nem esne annyi sok lopás és gyilkosság az úton járókon.

Német Ország.

A' Fuldai Püspöki Káptalan egy proteffatiót adott ki azon vád ellen, hogy az, a' Nassaus

Oranai Commissariusoknak ellent állott volna akkor, a' midőn ezek azon Püspökséget el foglalták volna.

A' Kolonai Vál. Fejedelemséghez tartozó, és a' Rénus jobb partyán fekvő néhány kerületek el foglaltatásoknak alkalmatosságával, a' Nasszau Uszingeni, és Wiedrunkeli hercegi házak közt villongás támadt. A' Wiedrunkeli uralkodó herczeg, az Altwiedi Gróffságot és az ehez tartozó birtokokat, a' mellyekhez a' Nasszau Uszingeni herczeg is juft tart, el foglaltatta. Az utólsóbb az elsőbbet avval fenyegette, hogy a' Wiedrunkeli katonaságot az el foglalt birtokokból erőszakkal is ki fogja verni.

B. *Leykam* és *Bigelében* urak, a' múlt September 28-ik napján, a' Kolonai Erseki Káptalan nevében, illy foglalatu promemoriát adtak bé a' Moguntzial directorialis minifternek: „Az alább irtak még tsak mottzanni se bátorkodnának, a' magokat közben vitő két Hatalmasság planumai ellen, ha azok a' Moguntzial Vál. Fejedelemség meg hagyásának alkalmatosságával, az egyházi Vál. Fejedelmek politica lételeknek, a' Német Státusokra nézve való hasznos voltáról magokat kedvezőleg ki nem nyilatkoztattak volna. Most tehát tők azt lesz szükség meg mutatni, hogy a' három papi Vál. Fejedelemségeknek meg hagyása a' világi Fejedelmek ki elégitésekkel együtt megálhat, és hogy a' Ném. Deputaciónak mind hathatos védelmére mind jótettzésére érdemes. — Ezen meg tartásnak lehetőségéről, 's könnyűségéről senki sem kételkedhetik, kiváltképen ha megfontollya azt, hogy ez által, a' Lünevilli békekésség ki pótolást tárgyazó tikkelyének bé tellyeseditésénél egyéb nem tréloztatik. A' Német Deputaciónak egyedül a' Lünevilli békekésség 5 és 7-ik tikkelyeinek bé tellyesítésére, nem pedig valamely új, és a' Német Birodalom nagyobb áldos

zatjával össze kapcsolt békefészes traktának készítésére adatott hatalom. Ellenben a' magokat közben vetett hatalmasságok planumát úgy kell tekinteni, mint valamelly új békefészes traktát.

„Hogyha a' Német Deputatíó az azon planumban előadott ki nyilatkoztatott bizonyos meghatározások mellett fogadta el; tehát egyedül a' Lünevilli békefészes 5 és 7-ik cikkelyei bétegyesítésére adott hatalmat, és a' Birodalom Consiutiójának fenn tartására való köteleztetését tartotta meg a' fenei előtt. Ebbeli bizodalommal lévén az atabb irtak remésylik, hogy a' Német Deputatio semmi reclamatióra nem fog úgy ügyelni, mint a' jelenvalóra, a' mellynek tésylye az, hogy a' Kolóniai Vál. Fejedelemségek Rénus jobb partyán lévő maradványa eddigvót valóságában meg hagyattassék, valamelly izomszéd papi herczegség által ki pótolassék, és az okképen ki pótolatandó papi Valasztó Fejedelemségek, neve meg változtatásával, azok a' prerogativák, és Ersekségi's Megyebéli jussok engedtessek, a' mellyekkel a' Kolóniai Vál. Fejedelemség bírt szokalkott. Azon esetre pedig, hogy ezen feltételek eszközlével ok nehézségek volnának özve köelve, az atabb irtak meghatalmazott követekre a' vagyon bizva, hogy a' Kolóniai Vál. Fejedelemség politica valóságáról Olasz Országban viseltessék gond.”

A' Német Deputatiónak utolsóbb üléseiben a' következő tárgyak fordultak elő. A' *Wartendergi* Gróf, a' ki a' Rénus bal partyán, *Speyer* mellett, három négy szegű mértföld nagyságú földet, 3000 jobbágyat, és 40000 forintból álló esztendei jövedelmet vesztett el, a' nékie pótolás fejében redelt *Neckersteinachi* uradalmat koránt sem tarhattya elegetőne. — A' *Lamburg - Styrum* Gróf az ellen panaszolkodott, hogy

a' kipótolást magában foglaló Plánumban, az ő Obersteini uradalmaról semmi emlékezet nem tétődött. — A' Brezenheimi herczeg, és a' Baszenheimi Gróf praetenzióira, a' Német Deputatio ügyelni magát kötelessnek nem tartotta.

Nagy Britannia.

A' Londoni Kir. udvarhoz rendeltetett Francia követ General *Andreoffinak* a' bagazsiája, a' mint a' 24-ik Septemberi Londoni levelekből olvassuk, oda már meg érkezett. Mihelyt ő az Anglus földre ki lép, azonnal a' Párisba rendelt Anglus követ Lord *Whitworth* is útnak indul. — General *Andreossy* nemcsak a' takticában való jártossága, hanem sok vezettei által is nagyon esméretessé tette magát a' múlt Fr háborúnak utolsó esztendőiben. Az első Consulnak már Generális korában is szíves barátja, és Egyiptomi expeditiojában is hivó társa volt. Onnan lett vissza jövele után, az utánaos Francia Ex. Directorok meg bukztatásokban is nagy segédelmére volt Consul *Bonaparténak* — Londonban 1000 sterlinges kvártélyt fogadtatott Generál *Andreossy* magának. Mint követ min sternek 1000 font sterlinget rendelt néki a' Frantz a' Kormányzék esztendőnként.

Liverpoolban, Angliának nem utolsó kereskedő városában, és kikötő helyében September 14-ik napján, reggel veszedelmes tűz támadván, 17 mindenféle port kával meg rakott magazinumot emésztt meg. A' tűz által okoztatott kárt egy millió font sterlingre teszik a' Londoni közönsége újság levelek. E' nagy szerentsétlenség közt e' volt azon városnak legnagyobb szerentséje, hogy a' tűz által meg emészett magazinumok, nem a' városban bens, hanem azon kívül voltak

építve, másként annak sem kedvezett volna az őrgalmatlan Vulkánus.

Japónban, vagy Japanban, Aziának arannyal ezüffel, 's jóféle gyöngyökkel gazdag és roppant biróalmában, a' 16-ik századtól fogva, az oda való lakosok, semmi Európai nemzetből valókat határaikon bé menni nem engedtek, és nem is akartak velek kereskedni ki vévén a' Hollandusokat. Most már azért e', hogy a' Portugallusoknak velek való rossz banásárol el felejtkeztek, vagy hogy talán meg okosodtak a' Japónbélielk, az Angluskereskedőkkel is esmeretséget vetettek, 's velck szoros kereskedésbéli szövetségre léptek. — A' múlt 1801-ik esztendőben *Botany Bayba*, e' világ 5-ik relzenek egy igen vad tartományába 170 gonosztévő asszony személy küldetett szankivetésre Angliából, kik közül huszonzét a' 20 esztendőskort még el nem töltötte.

Az északi Amerikában dühösködő sárga hidegtelés igen szoros vigyázatra és rendelés tételre bírta a' Londoni kormányszéket. Minden onnan Angliába-jövő hajoknak quarantaint. az az, 40 napig tartó tisztulást kell tartani. Ha a' hajón lévő emberek között valaki az úton meg hall, annak minden köntösét és butorját meg kell égetni. — A' Sz. Domokos szigetéből oíly hir ment Londonba, hogy az oda való fekete lakosokat még ekkorig sem tsendesithette le Fr. Geuerál *Leclerc* egéizlen. Azon fekete regementek között, a' mellyek fegyvereket le rakván a' Frantziák mellé állottak, egyet, fekete Generál *Kristóf* vezérlése alatt a' partosok ellen küldvén a' nevezett Fr. fő vezér, nem tsak le nem tsendesithette őket sőt inkább tetemes veszteségével víszta hajtattott. Annak utánna Frántziák küldetvén ellenek, ezek, mint vitéz embernek amazokat széllyel szórtak, és sok embert le is aprítottak közölök.

A' Máltai szigetből mind ekkorig sem költöztek ki az Anglus hadi seregak, semmi készületeket sem is tesznek a' végre. Az Angliai udvar sem mutat arra semmi hajlandóságot, mind addig, míg annak azon vitézi Rend birtokában való megmaradásáért a' Pétersburgi Császári, és Berlieni Királyi udvarok a' kezességet magokra nem vállalják, ne hogy a' Frantzia Kormányzéknek, ma vagy hólnap, annak birtokára appetitusa jöven, azt újobban el foglalja. — Melly nagy virágjában legyen most N. Britanniában a' kereskedés dolga, csak ez egyből is ki tetszik, hogy ebben a' folyó esztendőben Januarius 5-ik napjától Julius 5-ik napjáig, 17 millió font sterlinget érő kézi miv és portéka vitetett onnan ki más Országokba.

Fox Urat, a' ki még most is Parisban mutat, és a' tudósabb emberekkel van társalkodása, néha az Oppositionalis levelek tüspokdis. A' sem tettik Londoni barátjainak, hogy ő az első Konzulné udvarlására is elment, és mivel most mással senkivel sem kotzódhatnak, ellene fordították a' pennájok élit. — A' Londoni gazdag Zsidók egy fő Rabbit választottak magoknak, és 4000 font sterling fizetést rendeltek neki esztendőnként.

A' Londoni közönséges újság levelekben, egy Egyiptomban, nevezetesen Alexandriában lévő Anglus tisztnek Julius 9-ik napján költ levele van bé iktatva, melyben a' többi közt ezeket írja: „A' Törökök, úgymond, avval fenyegettek bennünket, hogy ha Egyiptomot a' meg határozott időre ide nem hagyjuk, tehát velünk is ellenségesen fognak bánni. Melly dolog értésére esvén commandirozó Generálisunknak, minden regementeknek parantsolatot adott az eránt, hogy ágyuikat magokkal horgyák, és hogy a' 10-ik regement, minden fegyverestül az Alexandria fő

piatzon tanyarzon. Ezt látván a' Muzulmannok, mingyárt alacsonyabb házon kezdetek velök beszélgetni.

Batava Respublika.

A' Hágába rendelt Anglus követ *Liston* úr, oda már meg érkezett, minckéntana *Párisban* is el töltött véina egy éhány napokat. Az ott, tudniillik, a' Hágában lévő Hollandiai katona őrizet, a' Gröningában vélt *Waldeck* nevet viselő második regimentel bizonyosan meg fog öregbiteni. *Nymwegen*, *Grave*, és *Herzogenbusch* városokból is el marstroztak a' Frantzia seregek, és azon három Fr. fét brigádék is, a' mellyek még most is ezen Respublika földén állózkodnek, bizonyosan vissza fognak hazájokba térni — A' Fels. Berliui Kir. udvar, *Caesar* titkos tanácsos urat küldi Hágába követnek.

Az Antverpiai és több városokból nagy kereskedő házak nem csak a' Hollandiai, hanem több kikötő helyekben is egyenéhány külömbféle nagyságú hajókat vásároltrattak, olly fel-tétellel lévén, hogy azokkal a' Fr. Kolóniákba kereskedhesselek.

A' Hollandiához tartozó Indiai tenger közt fekvő szigetben *Jávaban*, a' múlt Frantzia hábo-rú folyása alatt, felelte meg gyüllött a' kemény tallérok száma. Minden elztendőben 100 neutra-lis kereskedő hajók leg alább eveztek oda, 's mindenkor igen sok kemény tallért vittek magok-kal az ott való terméseknek vásárlására. Az e-zen szigetben, és Bataviában öszve gyült pénz-nek 40 millió tallérra tétetődik a' száma. Ezen kívül igen sok Indiai termést és teinámányt lehet ott találni, mellyen az Európai kereskedők nagyon örvendnek.

A' Frantzia első Conzul kedves adjutánsa,

polgár *Lauriston*, Regensburgból Hollandia felé vevén az útjat, September 19-ik napján Hágába érkezett, és egynéhány conferentiája volt az oda való Kormányfűszékekkel, mellyeknek a' Német Országi kipótolás volt a' tárgya. Mivel a' hering halászat most az Anglusok, Dánusok és Svékusok kezében van leg inkább, a' mellyel egyedül a' Belgák bírtak ennekelötte; tehát azt végzette a' Hágai Kormányfűszék, hogy minden hering halászatra ki menő hajónak 300 forintból való jutalom adattassék.

Azok a' Hollandiai hajók, a' mellyek az utolsó Frantzia háború alatt, az Anglusoktól való féltékben, a' Norvégiai kikötő helyekben kerestek menedek helyet magoknak, most már vissza tértek hazájokba. Ezekre a' Texeli kikötő helybe bé ment hajókra sok mindenféle portéka, és néhány fegyveres emberek is szállitattak, és nem sokára a' Jó Reménység Fokába és a' Moluxki szigetekbe fognak küldetni.

A' Hágai törvénytevő Tanács, a' minap ki hirdettetett Amnestiáról egy világosító decretumot adott ki September 24-ik napján, melly szerint azok a' szökött Batavus katonák, a' kik fegyvereikkel és bagázsijokkal együtt az ellenséghez által mentek, vagy a' kik a' mellett másban is vétkeztek, abban semmi öltalmat nem találhatnak. De mivel azok közül is sokan vissza tértenek már vitessenek ki a' Respublika határjain túl.

Helvétziai Respublika.

A' Madritti Kir. udvarnak, és az Olasz Respublikának Helvétziában lévő követjeik, a' Fr. Respublika követjének, polgár *Verninacnak* példáját, a' ki a' Bernai Kormányfűszék tagjaival egyetemben Lauzannába ment által, nem követték,

hanem olly reményfényben lévén, hogy a' Helvétziában támadt Contra-revolútiót nem fegyverrel, hanem gyengébb eszközök által fogná a' Fr. első Couzud is tsendesíteni, továbbá is Bernban maradtak; sőt az elsőbb a' September 20-dikán tartott illuminatióknak alkalmatosságával, a' maga palotáját is szépen ki világosította.

A' Helvétziai Kormányzásoknak Előülője *Doldor* Luzernből igen sértegető hirdetményt küldött ki a' Contrarevolutionisták ellen, a' mellyben eszeveszett Anarchistáknak, haza árulóknak, 's több eféléknek nevezi őket, és minden hazájokat 's szabadságokat szerető Helvétusokat az ellenek való fegyver fogásra uníval. Azok a' két deputatusok, a' kiket a' Bernai Kantonbélielk Lauzannába küldöttek, olly fel rétellettel, hogy az ott lévő Helvétziai Kormányzások tagjait eddig viselt hivatalyuknak le tetelére bírák, nemcsak semmit sem eszközölhettek, sőt inkább evvel a' válasszal küldöttek *Doldertől* vissza, hogy ő semmi partos emberekket nem kíván alkuba bortsátkozni.

Generál *Andermatt*, a' Helvétziai truppoknak commandirozó vezérjek *Murteni* fő hadi szállításáról olly foglalatu tudósítást küldött September 28-ik napján Lauzannába: „Mibelyt, ugymond, a' Waatlandiai három batalliont, *Péterling* alatti, magamhoz vontam, leg ottan hadi fő szállításomat ide tettem által. A' Bernai insurgensek, hozzájuk való közelgetésemről tudósítván, mingyárt hátrább vonták magokat. A' bé következő éjjel hathatossan ágyuztunk egymásra. Rézükéről hét ember esett febbe, az ellenségnek sokkal nagyobb számmal vannak a' sebesei. Fogásra is 12 embert ejtettünk, a' kik közt három volt, ollyan a' kinn seb esett. *Freyburgon* túl vonta magát az ellenség; hólnap meg kemléltetem őket.“

A' midőn ez a' Generál az alatta lévő hadi

néppel *Murtenbe* bé marsirozott volna, a' mint a' 28-ik Septemberi *Lauzannai* tudósítások tartják, az oda való polgárok, tüzet adtak reája, melly miatt 40 ezer hadi adót vettetett azon városa. — A' *Freyburgi* Municipalitás tagjai ké nem akarván, a' város kasszáját General *Andermatnak* adni, őket fegyveres őrizet alatt vitette fő hadi szállására. — September 27-ik napján *Rüttimann*, *Meszner* és a' *Helvétziai* Kormányzéknek néhány tagjai *Murtenbe* mentek. — A' *Bernai* Comitéhez (igy neveztetik azon *Kánton*nak mostani Kormányzékje) *Lauzannából* parancsot küldetett az eránt, hogy tegye le jégállágtalanul viselt hivatalját, mivel nem a' *Helvétusok*, hanem azon *Committé* ellen viseltetik a' háborús, a. t. Erről a' *Bernai* *Committéről* *Fr.* követ polgár *Verninac* leg kissebbet sem akar tudni, és az ő hozzá küldött követjeit sem botlította maga eleibe. / Central University Library Cluj

Egy részről fegyverrel, más részről pennával folytatták egymás ellen a' *Helvétusok* a' háborút. Az öszve szövöttek, vagy inkább insurgált *Kántonoknak*, *Reding* vezérlése alatt öszve gyűlt deputatusai, September 27-ikén, harangok zugása és sok ágyú ropogása közt a' város piatzára öszve gyűlvén, és négy szegéletű rendet formálván, egy a' piatz közepén tsinált magas póltzából, *Reding* illy foglalatú óratiót mondott hozzájuk :

„Kedves és hiv szövetséges társaim! Szent borzadás, de egyfzersmind örvendetes bámuláshattya meg lelkemet ezen tiszteletre méltó gyűlés látásakra. — Kedves hazám, böltséféggel és vitézi bátorsággal fel fegyverkezve kíván ez a' gyűllés tégedet, a' despotismusnak azon omladványai közzül ki ragadni, a' mellyek alá tégedet azok a' törvénytelek uralkodók rekesztettek vala, kiknek az ő emlékezeteket minden nemes

gondolkozású hazafiak örökké tartó átokkal bélyegzettek meg. — Kedves hazánk Isten előtt esküszünk arra, hogy mi a' telántzaidat szellyel törjük, és hogy a' szabadságnak, igazságnak, jó rendtartásoknak, 's boldogságnak új fundamentum követ egybefűlt erővel tessük mile. Annakokáért, hazánk nemes szívü barátai alkalmas időben jöttetek a' szabadságnak azon eredeti helyére, a' mellyen 1308-ik éltendőben a' szabadság született — a' hol ez 1798-ik éltendőben, ez a' drága szabadság sok belső és külső hanykodásai után, végre az erőszakoskodás alatt re rogyott, hanem most halálos ajúlása után, ismét új életre ébredt fel. “

„Még ugyan tsikorgatt-a az a' vipera kígyó éles fogait, melly a' mi fel ébredt boldogságunkat meg mérgeíteni igyekszik abban a' szugolyban (Waastlandiat, avagy a' Frantzia Helvétziát érti) a' mellyből a' haza romlására ki bújt — még most is kézzel lábbal igyekeznek azok az emberek, a' kik Helvétziai Kormányzéseknek és hazának nevezik magokat, azt a' vas vesszőt, a' mellyel a' Helvéus nép fokaig paskoltuk kezében meg tartani; de azért bátran viaskodjunk ezen romlásához közelgető fene vad ellen, tsak az első lépések voltak kétségek. — Ezeket az első lépéseket tsak egy kis pásitori nép próbálta meg, és nemes példájokat majdan minden Kantonok követék. — Halálos sebet fog ez a' közönséges öltve gyűlés a' Helvétziai Kormányzék rajján ejteni, a' melly gyűlés a' Helvétus nép képet viseli, és a' Lainevillei békességben nékie, 's nem törvénytelen uralkodóinak engedett szabadsággal és hatalommal él a' végre, hogy tettéfe Izerént való alkotmányt adjon magának. Az Európai Hatalmasságok, a' kik a' sok háborúságnak, 's csatálatoknak játékaibor zadással nézték, örömmel fogják azt látni, hogy a' Helvé-

tes nép maga régi jussaival él, a' maga kegyetlen uralkodóinak trónusát fel fordította, és az erőszakoskodás omladványaira tette le a' maga böldeg alkotmányának fundamentom követ."

„Kedves anyámfiai! nyujtsuk tehát egyik kezünket egymásnak, a' másikat pedig emeljük fel az ég felé, 's kerjünk a' kegyelmes Ur Istent, a' ki igazságos ügyünkben bennünket el nem hagy, hazánk meg szabadítására. Hanem mindazokat az áldozatokat, a' mellyek a' népet ki elégtelenné, tudniillik a' mellynek meg elégedésében a' mi erők helyhezretett, vigyük a' hara óltárára, ezen áldozatok között, egy sem lesz en olly sérelmes, mint az a' szabadság, a' mellyet erőszakkal akar a' Helvétziai Kormányzók kezünkből kifacsarai. Hogyha minden lépéseinket igazsággal tenni, és a' Kantonbéli alkotmányoknak, jussaink egyenlőséget tesszük fundamentomául, bizonyosan meg nyerjük igaz ügyünk védelmezésére a' Helvétus népet. — (A) mi hazánkfiak, illy egyébéent nagyon békefféget szerető pásztori nép, melly a' szabadságért és hazáért már gyakran vérzett, most ismét hettől ólta minden zsold nélkül táboroznak, 's minden veszélynek fityet hányanak. Mi is az ő példájokat kövessük, és hazánkbizonyosan meg fog a' végfő veszedelemtől menekedni."

General Erlachnak a' Helvétziai Kormányzók ellen szerzett hadi expedicióját, a' Helvétziai közönséges újlág levelek ekként rajzollyák le röviden: „A' Lünevillai békeffég, *ugymond*, meg határozott jutt adott arra a' Helvétusoknak, hogy ők tettések szerént való alkotmányt válasszanak magoknak. A' Kantonok, kiváltképpen pedig az apróbbak, azon békeffég következésére várakozván, nagy reménységben vóltak az erént, hogy hazájokból a' Frantzia hadi seregek ki fognak költözni, és hogy ők azon jussokkal, a' mellyeket nekik a' Lünevilli békeffég engedett, izaba-

don élhetnek. — A' Kántonoknak ezen fel tetelekről tudósítván a' Helvétziai Kormányzók, csak hibezeit habozott, és nem azon az úton járt, a' mellyen járni kellett volna.“

„Azonközben a' Bernai Kánton felső részében egy titkos Committé avagy gyűlés formálódott, melly Helvétziának egyéb részeiben is ki terjesztette a' maga plásumát. — Leg elsöben is azokban az apró Kántonokban ütötte a' hamu alatt lévő szikra magát ki a' mellyek eleitől fogva idegenek voltak az újitásoktól. — *Erlach Rudolf*, egy olly régi familiának tsemetéje, a' melyből mindenkor nagy hazafiak származtak, a' Bernai, Zürchi, Solothurni 's több Kántonokat el járta, az azokban találtatott jó Helvétusokkal öfzve szövetekezett, 's mindeneket a' fel támadásra készítet. — September 13. ik napját követett éjjel a' Bádeni Grófság több falu helységekben a' lárma harangok meg vonattak, és a' következett napon *Baaden, Brugg, Lenzburg*. és *Aarau* városait el is foglalták a' fel költ parasztok. — September 15. ikén két ezer fegyveres paraszt volt már együtt, a' kikkel Generál *Erlach* azon hólnap 17. ikén *Solothurn* alá nyomúlt, a' hol 60 ágyút; 5000 flintát; 68000 puskatöltést; 6000 mázsa puskaport, és több tábori szükséges eszközöket talált. Ezen a' napon egynéhány ezer *Solothurni* és *Aarai* parasztok kapcsolván kis armadiajához magokat, öket nagy sietséggel fel fejekezett, 's velek együtt Berna alá nyomúlt September 18. ikén. — Az alatt a' Bernai Kánton felső részének lakosi is fel támadtak, és annyira megfeszoritották a' Helvétziai Kormányzók Generál *Andermatt* vezérlésére bizott hadi népét, hogy ö capitulatióra lépni kénytelenítetett, a' mellyben szabadság engedődött nékie *Kirchberg* környékéről Bernába menni. — Generál *Erlach*nak felté-

tele a' vólt, hogy a' Helvécziai Kormányfzék tagjait Bernából ki ne betsássa, hanem vagy le mondasson velek viselt hivataljokról, vagy ha azt mivelai nem akarnák, egyen egyen mind el fogassa. De igen nyúghatatlan lévén az ő vezérlése alatt lévő fegyveres nép, nagy lármával a' város alá töldűt, a' Generalis feltételét el rontotta, Berna városa capitulatio mellett fel adódott, szabadság engedődött a' Helvétziai Kormányfzék tagjainak, és a' mellette lévő hadi népnek a' Lauzannába való által menetelre. General Erluch egyik lábán sebet kapván, a' vezérlése alatt vólt népet Wattenwyl commandójára bízta, a' ki már most a' General Bachmann vezérlése alatt van. — Mindenütt, a' hol ez a' nép meg fordúlt, háladatozással 's vigszagos örömmel fogadtatott. — Egész Helvécziaiban (Waadtlandiát ki vévén) egy forma indulat lelkesíti a' lakosokat s. a. t.

A' 29-ik Septemberi Lauzannai tudósításokból azt olvassuk, hogy a' jelenvaló környülállások közt Waadtlandiában is három részre hajolnak a' lakosok. Ezeknek mintegy egy negyed része, a' régi alkotmánynak vissza helyheztesését, és azon tartománynak a' Bernai Kantonhoz való újabb kaptolsoltását óhajtya; leg nagyobb része, azon Kántonnak mástól való nem függését kívánny, 's attól tart, hogy Helvétziától végtére is el szakasztatik. — A' harmadik rész inkább szeretné, ha hazája valamelly más idegen Státussal öszve kaptolsoltatódna. Ezeknek ugyan nem igen nagy a' számok, de a' végre hajtó Tanács védelme alatt lévén a' többinél hatalmasabbak.

Frantzia Respublika.

Az első Conzúl, a' második és harmadik Con-

